

הדברת צרעת השקד *Eurytoma amigdalus* 09

ראובן בירגר, אהוד חנוך
ארז אבישר, גדי

צרעת השקד הינה המזיק העיקרי בגידול שקד מודרני במדינת ישראל, רוב טיפולי ההדברה סובבים סביב הדברתה של הצרעה. עד היום הנוהג הוא לנטר את גיחת הצירעה לפי מדגם ואז להדביר בעזרת תכשירים סיסטמיים. בשנים האחרונות מסתמנת מגמה של הוצאת התכשירים הזרחנאורגנים מסל תכשירי ההדברה ולכן יש צורך במציאת תכשירים חלופיים. באביב 2009 הוצב ניסוי להדברת צרעת השקד בשטח שקד של קיבוץ נחשון.

חמרים ושיטות

הניסוי הוצב במטע שקדים של קיבוץ נחשון מנטיעת 1997, ללא השקיה. מרווחי הנטיעה 7X7 מ' הזן שנבדק היה הזן נפ"א הרגיש מאוד לנזקי צרעת השקד. הניסוי נערך במתכונת של בלוקים באקראי 6 טיפולים ב-4 חזרות כאשר לכל חזרה 3 עצים ונספר העץ המרכזי בכל חזרה. הטיפולים שנבחנו היו כדלקמן:

הטיפולים	חברה	צבע
מטסיסטוקס 0.1%	לידור	כחול
פרותאוס 0.15%	לידור	צהוב
אימידן 0.2%	תרסיס	שחור
אימידן 0.3%	תרסיס	אדום
פרותר 0.2%	תרסיס	ירוק
היקש	...	לבן

לצורך קביעת מועד הריסוס הוצב מידגם של 100 פירות שקד נגועים מהעונה הקודמת וכאשר גיחת הצרעות הגיעה ל- 50% מהמידגם בוצע הריסוס הראשון. הריסוס בוצע במרסס רובים בלחץ גבוה בנפח תרסיס של כ-5 ליטר לעץ בתאריך 9/03/09, ב 19/03/09 בוצע ריסוס שני. ב 8/06/09 נספרו מספר הפירות הנגועים לעץ. הניתוח הסטטיסטי נעשה בתכנת 5JUMP במבחן TUKEY ברמת מובהקות 0.05

תוצאות:

התוצאות מובאות בטבלה מס' 1.

מעיון בתוצאות ניתן לראות כי הטיפול בפרותאוס נתן את התוצאה הטובה ביותר: 13.8 פירות לעץ ונבדל באופן מובהק מהביקורת. לאחריו היו האימידן ב-2 הריכוזים והמטסיסטוקס עם נגיעות של עד 35 פירות לעץ וגם הפרותר עם נגיעות של 48 פירות לעץ. קבוצה זו לא נבדלה מהביקורת אך גם לא מהטיפול הטוב הפרוטאוס.

טבלה מס' 1 : מס' פירות נגועים לעץ בממוצע

ממוצע מומיות לעץ	הטיפולים
30.8 אב	מטסיסטוקס 0.1
13.8 ב	פרותאוס 0.15
35.5 אב	אימידן 0.2
29.5 אב	אימידן 0.3
48.5 אב	פרותר 0.2
74.8 א	היקש

דיון ומסקנות :

הטיפול הטוב ביותר היה הפרותאוס בריכוז 0.15% אולם גם רמת נגיעות כזו אינה מספיקה להדברה מסחרית. ייתכן כי חסר טיפול שלישי בגלל התארכות החנטה וריבוי גשמים בזמן החנטה דבר שהאריך את מועד גיחת הצרעות. הפרוטאוס נראה חומר מעניין שראוי לבדוק אותו בשנים הבאות. שאר הטיפולים על אף שהורידו את הנגיעות ודאי שאינם מספיקים וקשה להסיק מסקנות מניסוי זה.